

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

18. prosince 2014*

„Řízení o předběžné otázce — Ochrana spotřebitele — Spotřebitelský úvěr — Směrnice 2008/48/ES —
Předsmluvní informační povinnost — Povinnost provést kontrolu úvěruschopnosti dlužníka —
Důkazní břemeno — Způsoby dokazování“

Ve věci C-449/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím tribunal d'instance d'Orléans (Francie) ze dne 5. srpna 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 12. srpna 2013, v řízení

CA Consumer Finance SA

proti

Ingrid Bakkaus,

Charline Bonato, rozené Savary,

Florianu Bonatovi,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan a A. Prechal (zpravodajka), soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: V. Tourrès, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. července 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za CA Consumer Finance SA B. Soltnerem, advokátem,
- za francouzskou vládu D. Colasem a S. Menezem, jako zmocněnci,
- za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,
- za španělskou vládu A. Rubio Gonzálezem, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: francouzština.

— za Evropskou komisi M. Owsiany-Hornung a M. Van Hoofem, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. září 2014,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 5 a 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. L 133, s. 66, a opravy v Úř. věst. 2009, L 207, s. 14, Úř. věst. 2010, L 199, s. 40, a Úř. věst. 2011, L 234, s. 46).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporů, v nichž proti sobě stojí na jedné straně společnost CA Consumer Finance SA (dále jen „CA CF“) a na druhé straně zaprvé I. Bakkaus a zadruhé C. Bonato, rozená Savary, a F. Bonato (dále jen společně „dlužníci“), ohledně výzev k zaplacení dlužných částek z osobních úvěrů, které tato společnost dlužníkům poskytla a které dlužníci nesplatili.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 7, 9, 19, 24 a 26 až 28 směrnice 2008/48 zní:
„(7) Pro usnadnění vzniku dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů je nezbytné zajistit harmonizovaný rámec Společenství v celé řadě klíčových oblastí. [...]
[...]
(9) Úplná harmonizace je nezbytná pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů ve Společenství a pro vytvoření skutečného vnitřního trhu. Členskými státy by proto nemělo být povoleno zachovávat ani zavádět jiná vnitrostátní ustanovení, než která jsou stanovena v této směrnici. Toto omezení by se však mělo vztahovat pouze na ustanovení harmonizovaná touto směrnicí. Kde tato harmonizovaná ustanovení nejsou, měly by mít členské státy i nadále možnost zachovávat nebo zavádět vnitrostátní právní předpisy. [...]
[...]
(19) Aby se mohli spotřebitelé rozhodovat na základě úplné znalosti věci, měli by před uzavřením úvěrové smlouvy získat přiměřené informace o podmínkách a nákladech úvěru a o svých povinnostech, přičemž by měli mít možnost vzít si tyto informace s sebou a posoudit je. Pro zajištění co největší průhlednosti a srovnatelnosti nabídek by tyto informace měly zahrnovat především roční procentní sazbu nákladů úvěru určenou stejným způsobem v celém Společenství. [...]
[...]
(24) Spotřebitel musí před uzavřením úvěrové smlouvy obdržet podrobné informace bez ohledu na to, zda je do uvádění úvěru na trh zapojen zprostředkovatel úvěru či nikoliv. Proto by se měly požadavky na předšmluvní informace obecně vztahovat rovněž na zprostředkovatele úvěru. [...]
[...]

- (26) [...] Především na rozšiřujícím se úvěrovém trhu je důležité, aby se věřitelé [poskytovatelé úvěru] nepouštěli do nezodpovědného půjčování ani neposkytovali úvěry bez předchozího posouzení úvěruschopnosti, a členské státy by měly vykonávat nezbytný dohled s cílem předejít takovému jednání, a měly by pro tyto případy stanovit nezbytné prostředky k sankcionování věřitelů [poskytovatelů úvěru]. [...] [V]ěřitelé Poskytovatelé úvěru by měli mít povinnost kontrolovat v jednotlivých případech úvěruschopnost spotřebitele. Za tímto účelem by jim mělo být dovoleno využívat informace poskytnuté spotřebitelem nejen během přípravy dané úvěrové smlouvy, ale i v průběhu dlouhodobého obchodního vztahu. Orgány členských států by mohly rovněž vydávat vhodné pokyny a obecné směry pro věřitele [poskytovatele úvěru]. Rovněž spotřebitel by měl jednat obezřetně a dodržovat své smluvní povinnosti.
- (27) I když mají být poskytnuty předsmulvné informace, může spotřebitel stále ještě potřebovat další pomoc při rozhodování o tom, která úvěrová smlouva z řady nabízených produktů nejlépe odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Proto by měly členské státy zajistit, aby věřitelé poskytovatelé úvěru u úvěrových produktů, jež nabízejí spotřebiteli, takovou pomoc poskytovali. Příslušné předsmulvné informace a základní charakteristiky nabízených produktů by měly být případně spotřebiteli vysvětleny individuálně tak, aby mohl pochopit možné dopady těchto produktů na svou ekonomickou situaci. Tato povinnost poskytnout spotřebiteli pomoc by se případně měla vztahovat i na zprostředkovatele úvěru. Členské státy by mohly [by měly mít možnost] stanovit, kdy a v jakém rozsahu se mají takové informace spotřebiteli poskytovat, berouce v úvahu konkrétní okolnosti, za kterých je úvěr nabízen, potřebu pomoci spotřebiteli a povahu jednotlivých úvěrových produktů.
- (28) K posouzení úvěruschopnosti spotřebitele by měl věřitel [poskytovatel úvěru] rovněž vyhledávat v příslušných databázích; právní a faktické okolnosti mohou vyžadovat, aby se toto vyhledávání lišilo co do rozsahu. [...]"

- 4 Článek 5 směrnice 2008/48, nadepsaný „Předsmulvné informace“, v odst. 1 prvním pododstavci a v odstavci 6 stanoví:

„1. S dostatečným předstihem před tím, než je spotřebitel vázán úvěrovou smlouvou nebo nabídkou, poskytne věřitel [poskytovatel úvěru] a případně zprostředkovatel úvěru spotřebiteli na základě věřitelem [poskytovatelem úvěru] nabízených úvěrových podmínek a případně spotřebitelem vyjádřených preferencí a poskytnutých údajů informace potřebné ke srovnání různých nabídek, aby mohl spotřebitel učinit informované rozhodnutí, zda úvěrovou smlouvu uzavře. Tyto informace se poskytují na papíře nebo na jiném trvalém nosiči prostřednictvím formuláře ‚standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru‘ obsaženého v příloze II. Pokud věřitel [poskytovatel úvěru] poskytl ‚standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru‘, má se za to, že splnil požadavky na poskytnutí informací podle tohoto odstavce a podle čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice 2002/65/ES.

[...]

6. Členské státy zajistí, aby věřitelé [poskytovatelé úvěru] a případně zprostředkovatelé úvěru poskytli spotřebiteli náležité vysvětlení, aby byl schopen posoudit, zda navrhovaná úvěrová smlouva odpovídá jeho potřebám a finanční situaci, a to případně vysvětlením předsmulvních informací, které mají být poskytnuty podle odstavce 1, jakož i základních charakteristik nabízených produktů a jejich možných konkrétních dopadů na spotřebitele, včetně důsledků nezaplacení platby spotřebitelem. Členské státy mohou upravit způsob a rozsah poskytování této pomoci, jakož i to, kdo ji poskytuje, a to podle konkrétních okolností souvisejících se situací, za které je úvěrová smlouva nabízena, komu je nabízena a jaký druh úvěru je nabízen.“

- 5 Článek 8 této směrnice, nadepsaný „Povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby před uzavřením úvěrové smlouvy věřitel [poskytovatel úvěru] posoudil úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi. Členské státy, jejichž právní předpisy vyžadují, aby věřitelé [poskytovatelé úvěru] posoudili úvěruschopnost spotřebitelů na základě vyhledávání v příslušné databázi, mohou tento požadavek zachovat.“

- 6 Článek 22 uvedené směrnice, nadepsaný „Harmonizace a kogentní povaha směrnice“, v odstavcích 2 a 3 stanoví:

„2. Členské státy zajistí, aby se spotřebitelé nemohli vzdát práv, která jsou jim přiznána ustanoveními vnitrostátních právních předpisů provádějícími tuto směrnici nebo jí odpovídajícími.

3. Členské státy dále zajistí, aby předpisy, které přijmou k provedení této směrnice, nemohly být obcházeny v důsledku formulace smluv, zejména zahrnutím čerpání nebo úvěrových smluv spadajících do oblasti působnosti této směrnice do úvěrových smluv, jejichž povaha nebo účel by umožnily vyhnout se použití směrnice.“

Francouzské právo

- 7 Zákon č. 2010-737 ze dne 1. července 2010 o reformě spotřebitelského úvěru [loi no 2010-737, du 1er juillet 2010, portant réforme du crédit à la consommation, Úřední věstník Francouzské republiky (JORF) ze dne 2. července 2010, s. 12001], kterým se směrnice 2008/48 provádí do francouzského vnitrostátního práva, byl včleněn do spotřebitelského zákoníku (code de la consommation), a to do jeho článku L. 311- a následujících.

- 8 Článek L. 311-6 tohoto zákoníku stanoví:

„I. Před uzavřením úvěrové smlouvy předá poskytovatel nebo zprostředkovatel úvěru dlužníkovi písemně nebo na jiném trvalém nosiči informace potřebné ke srovnání různých nabídek a umožňující dlužníkovi s ohledem na jeho preference jasně pochopit rozsah jeho závazku.

[...]

II. Jestliže spotřebitel požádá o uzavření úvěrové smlouvy v místě prodeje, poskytovatel úvěru zajistí, aby mu byl informační přehled uvedený v odstavci I předán v místě prodeje.“

- 9 Článek L. 311-8 uvedeného zákoníku stanoví:

„Poskytovatel nebo zprostředkovatel úvěru poskytne dlužníkovi vysvětlení, jež mu umožní posoudit, zejména z informací obsažených v přehledu uvedeném v článku L. 311-6, zda navrhovaná úvěrová smlouva odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Upozorní dlužníka na základní charakteristiky nabízeného úvěru nebo úvěrů a na důsledky, jež tyto úvěry mohou mít pro jeho finanční situaci, včetně případu nezaplacení platby. Pokud je to vhodné, jsou tyto informace poskytnuty na základě dlužníkem vyjádřených preferencí.

[...]“

10 Článek L. 311-9 téhož zákoníku zní:

„Před uzavřením úvěrové smlouvy provede poskytovatel úvěru kontrolu úvěruschopnosti dlužníka na základě dostatečných informací včetně informací poskytnutých dlužníkem na žádost poskytovatele. Poskytovatel úvěru nahlíží do rejstříku podle článku L. 333-4 za podmínek upravených vyhláškou uvedenou v článku L. 333-5.“

11 Článek L. 311-48 druhý a třetí pododstavec spotřebitelského zákoníku stanoví:

„Nesplnil-li poskytovatel úvěru povinnosti stanovené v člancích L. 311-8 a L. 311-9, zaniká mu právo na úrok v plném rozsahu nebo v rozsahu stanoveném soudem. [...]

Dlužník je povinen splatit pouze jistinu podle stanoveného splátkového kalendáře a případně zaplatit úroky, k nimž poskytovateli úvěru právo nezaniklo. Částky přijaté jako úrok budou poskytovatelem úvěru vráceny nebo budou započteny na nesplacenou část jistiny a počítá se z nich úrok ve výši zákonné úrokové sazby ode dne jejich zaplacení.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

12 Dne 5. května 2011 uzavřeli manželé Bonatovi se společností CA CF prostřednictvím obchodníka smlouvu o osobním úvěru vázaném na koupi motorového vozidla ve výši 20 900 eur s roční pevnou výpůjční úrokovou sazbou 6,40 % a s roční procentní sazbou nákladů 7,685 %.

13 Dne 15. července 2011 uzavřela I. Bakkaus se společností CA CF smlouvu o osobním úvěru ve výši 20 000 eur s roční pevnou výpůjční úrokovou sazbou 7,674 % a s roční procentní sazbou nákladů 7,950 %.

14 Vzhledem k tomu, že dlužníci přestali tyto úvěry splácet, podala proti nim společnost CA CF žalobu k tribunal d'instance d'Orléans (soud prvního stupně v Orléans), kterou se domáhala, aby jim bylo uloženo zaplacení zbývajících částí těchto úvěrů spolu s úrokem.

15 Předkládající soud uplatnil bez návrhu důvod vycházející z případného zániku práva na úrok podle čl. L. 311-48 druhého pododstavce spotřebitelského zákoníku, neboť společnost CA CF nepředložila k projednání ani přehled s předmluvními informacemi, který měl být předán dlužníkům, ani žádný jiný doklad, s jehož pomocí by bylo možné osvědčit, že vůči dlužníkům splnila informační povinnost a povinnost provést kontrolu jejich úvěruschopnosti.

16 Předkládající soud uvádí, že směrnice 2008/48 a zákon č. 2010-737, kterým se tato směrnice provádí do francouzského práva, ukládají poskytovatelům úvěru informační povinnost a povinnost poskytnout vysvětlení, tak aby se dlužník mohl informovaně rozhodnout, zda se k úvěru zaváže. Žádné ustanovení této směrnice nebo tohoto zákona však podle předkládajícího soudu neobsahuje pravidla týkající se důkazního břemene a způsobů dokazování v otázce splnění povinností poskytovatelů úvěru.

17 Pokud jde o povinnost poskytovatele úvěru předat spotřebiteli přehled se „standardními evropskými informacemi o spotřebitelském úvěru“, předkládající soud uvádí, že v daném případě společnost CA CF takový přehled nepředložila. Dále uvádí, že tato společnost nepředložila ani doklady týkající se její povinnosti poskytnout vysvětlení a že se k neexistenci takových dokladů nevyjádřila. Předkládající soud nicméně poukazuje na to, že ve smlouvě, kterou uzavřela I. Bakkaus, je obsažena následující standardní doložka: „Já, níže podepsaná Bakkaus Ingrid, uznávám, že jsem obdržela přehled se standardními evropskými informacemi a seznámila se s ním“. Předkládající soud má za to, že kdyby měla taková doložka vést k obrácení důkazního břemene v neprospěch spotřebitele, mohla by být zdrojem obtíží. Dále má za to, že tento typ doložky by mohl spotřebiteli ztížit, či dokonce znemožnit výkon práva namítat, že poskytovatel úvěru nesplnil své povinnosti v plném rozsahu.

- 18 Pokud jde o kontrolu úvěruschopnosti dlužníků, předkládající soudu uvádí, že ve věci týkající se I. Bakkaus společnost CA CF sice předložila přehled příjmů a výdajů podepsaný dotyčnou spolu s příslušnými doklady o příjmech, které jí dotyčná poskytla, avšak ve věci týkající se manželů Bonatových tomu tak nebylo.
- 19 Za těchto podmínek se tribunal d'instance d'Orléans rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být směrnice [2008/48] vykládána v tom smyslu, že je na poskytovateli úvěru, aby prokázal, že řádně a v plném rozsahu splnil povinnosti, které má při uzavírání a plnění úvěrové smlouvy a které vyplývají z vnitrostátních předpisů provádějících [uvedenou] směrnici?
- 2) Brání směrnice [2008/48] tomu, aby mohlo být řádné a úplné splnění povinností poskytovatele úvěru prokázáno výlučně prostřednictvím standardní doložky uvedené v úvěrové smlouvě, kterou spotřebitel uznává, že poskytovatel úvěru splnil své povinnosti, a která není podložena dokumenty vyhotovenými poskytovatelem úvěru a předanými dlužníkovi?
- 3) Musí být článek 8 směrnice [2008/48] vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby byla kontrola úvěruschopnosti spotřebitele provedena jen na základě informací uvedených spotřebitelem, aniž byly tyto informace ověřeny pomocí jiných údajů?
- 4) Musí být čl. 5 odst. 6 směrnice [2008/48] vykládán v tom smyslu, že poskytovatel úvěru nemohl spotřebiteli poskytnout náležitá vysvětlení, pokud předem neověřil jeho finanční situaci a potřeby?

„Musí být čl. 5 odst. 6 směrnice [2008/48] vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby náležitá vysvětlení poskytnutá spotřebiteli vyplývala pouze ze smluvních informací uvedených v úvěrové smlouvě, bez vyhotovení zvláštního dokumentu?“

K předběžným otázkám

K první a druhé otázce

- 20 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je zaprvé, zda musí být směrnice 2008/48 vykládána v tom smyslu, že je na poskytovateli úvěru, aby prokázal, že řádně a v plném rozsahu splnil předšmluvní povinnosti, které jsou stanoveny v člancích 5 a 8 této směrnice a vyplývají z vnitrostátních předpisů provádějících tuto směrnici, a zadruhé, zda k prokázání, že poskytovatel úvěru řádně splnil své předšmluvní informační povinnosti, stačí, je-li do úvěrové smlouvy zařazena standardní doložka, kterou spotřebitel uznává, že poskytovatel úvěru splnil své povinnosti, a která není podložena dokumenty vyhotovenými poskytovatelem úvěru a předanými dlužníkovi.
- 21 Na úvod je třeba zdůraznit, že předšmluvní povinnosti, kterých se tyto otázky týkají, přispívají k uskutečnění cíle směrnice 2008/48, který spočívá, jak vyplývá z bodů 7 a 9 jejího odůvodnění, v oblasti spotřebitelských úvěrů v provedení úplné a nezbytné harmonizace v celé řadě klíčových oblastí, která je považována za nezbytnou pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů v Evropské unii a pro usnadnění vzniku dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů (viz rozsudek LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, bod 42).
- 22 Pokud však jde zaprvé o důkazní břemeno v otázce splnění povinností poskytovatele úvěru poskytnout spotřebiteli příslušné informace a provést kontrolu jeho úvěruschopnosti, stanovených v člancích 5 a 8 směrnice 2008/48, a zadruhé o pravidla dokazování v otázce splnění těchto povinností, je třeba konstatovat, že směrnice v tomto ohledu neobsahuje žádné ustanovení.

- 23 Podle ustálené judikatury platí, že při neexistenci unijní právní úpravy v dané oblasti jsou procesní podmínky zajišťující ochranu práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, upraveny vnitrostátním právním řádem každého členského státu na základě zásady procesní autonomie členských států, avšak za předpokladu, že tyto podmínky nejsou méně příznivé než ty, které se uplatní v obdobných situacích vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), a že v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných právním řádem Unie (zásada efektivity) (viz zejména rozsudek Specht a další, C-501/12 až C-506/12, C-540/12 a C-541/12, EU:C:2014:2005, bod 112 a citovaná judikatura).
- 24 K zásadě rovnocennosti je nutno uvést, že Soudní dvůr nemá k dispozici žádné poznatky, které by mohly vyvolat pochybnosti o souladu právní úpravy, o níž jde v původním řízení, s touto zásadou.
- 25 Pokud jde o zásadu efektivity, je třeba připomenout, že každá situace, ve které vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, musí být posuzována s přihlédnutím k postavení tohoto ustanovení v řízení jako celku, k jeho průběhu a k jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů (rozsudek Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 52 a citovaná judikatura).
- 26 K vnitrostátní právní úpravě, o níž jde ve věci v původním řízení, je v daném případě třeba připomenout, že Soudnímu dvoru nepřísluší rozhodovat o výkladu ustanovení vnitrostátního práva, neboť tento úkol přísluší výlučně předkládajícímu soudu.
- 27 Je však třeba upřesnit, že kdyby měl břemeno důkazu o nesplnění povinností stanovených v člancích 5 a 8 směrnice 2008/48 nést spotřebitel, byl by soulad s posledně uvedenou zásadou narušen. Spotřebitel totiž nemá prostředky k tomu, aby doložil, že mu poskytovatel úvěru neposkytl informace stanovené v článku 5 této směrnice a neprovedl kontrolu jeho úvěruschopnosti.
- 28 Naproti tomu vnitrostátním pravidlem, podle kterého je poskytovatel úvěru v zásadě povinen doložit před soudem řádné splnění svých předsmmluvních povinností, je účinný výkon práv přiznaných směrnicí 2008/48 zajištěn. Účelem takového pravidla je zaručit, jak bylo připomenuto v bodě 21 tohoto rozsudku, ochranu spotřebitele bez nepřiměřeného zasahování do práva poskytovatele úvěru na spravedlivý proces. Jak totiž uvedl generální advokát v bodě 35 svého stanoviska, poskytovatel úvěru postupující s řádnou péčí si musí být vědom nutnosti shromažďovat a uchovávat důkazy o plnění informační povinnosti a povinnosti poskytnout vysvětlení.
- 29 Ke standardní doložce obsažené v úvěrové smlouvě uzavřené s I. Bakkaus je třeba uvést, že nenarušuje účinnost práv přiznaných směrnicí 2008/48, pokud na základě vnitrostátního práva znamená pouze to, že dlužník jejím prostřednictvím osvědčuje převzetí přehledu se standardními evropskými informacemi.
- 30 Z článku 22 odst. 3 směrnice 2008/48 v tomto ohledu vyplývá, že taková doložka nemůže poskytovateli úvěru umožňovat, aby své povinnosti obcházel. Předmětná standardní doložka tedy představuje indicii, kterou musí poskytovatel úvěru podložit jedním nebo více relevantními důkazy. Spotřebitel musí mít mimoto vždy možnost namítat, že mu tento přehled nebyl určen nebo že prostřednictvím tohoto přehledu nemohl poskytovatel úvěru splnit své předsmmluvní informační povinnosti.
- 31 Pokud by naproti tomu taková doložka podle vnitrostátního práva znamenala, že spotřebitel uznává úplné a řádné splnění předsmmluvních povinností poskytovatele úvěru, vedla by k obrácení důkazního břemene v otázce splnění uvedených povinností, čímž by mohla být narušena účinnost práv přiznaných směrnicí 2008/48. Je tedy na předkládajícímu soudu, aby ověřil, zda důkazní hodnota této doložky ohrožuje možnost spotřebitele i soudu zpochybnit řádné splnění předsmmluvní informační a kontrolní povinnosti poskytovatele úvěru.

- 32 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první a druhou otázku odpovědět tak, že ustanovení směrnice 2008/48 musí být vykládána v tom smyslu, že:
- zaprvé brání vnitrostátní právní úpravě, podle které břemeno důkazu o nesplnění povinností stanovených v člancích 5 a 8 směrnice 2008/48 nese spotřebitel, a
 - zadruhé brání tomu, aby byl soud na základě standardní doložky nucen na spotřebitele pohlížet tak, že uznal úplné a řádné splnění předsmluvních povinností poskytovatele úvěru, neboť tato doložka vede k obrácení důkazního břemene v otázce splnění uvedených povinností, čímž může být narušena účinnost práv přiznaných směrnicí 2008/48.

Ke třetí otázce

- 33 V rámci třetí otázky se předkládající soud táže, zda musí být článek 8 směrnice 2008/48 vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby bylo posouzení úvěruschopnosti spotřebitele provedeno jen na základě informací uvedených spotřebitelem, aniž byly tyto informace ověřeny pomocí jiných údajů.
- 34 Z článku 8 odst. 1 směrnice 2008/48 vyplývá, že před uzavřením úvěrové smlouvy je poskytovatel úvěru povinen posoudit úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi.
- 35 V tomto ohledu se v bodě 26 odůvodnění této směrnice uvádí, že by poskytovatelé úvěru měli mít povinnost kontrolovat v jednotlivých případech úvěruschopnost spotřebitele a že by jim mělo být dovoleno využívat informace poskytnuté spotřebitelem nejen během přípravy dané úvěrové smlouvy, ale i v průběhu dlouhodobého obchodního vztahu. Účelem této povinnosti tedy je, aby poskytovatelé úvěru jednali zodpovědně a aby nebyly úvěry poskytovány spotřebitelům, kteří nejsou úvěruschopní.
- 36 Směrnice 2008/48 neobsahuje taxativní výčet informací, s jejichž pomocí má poskytovatel úvěru posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a neupřesňuje ani, zda tyto informace mají být kontrolovány, a pokud ano, jakým způsobem. V souladu se svým zněním naopak čl. 8 odst. 1 směrnice 2008/48 ve spojení s bodem 26 jejího odůvodnění přiznává poskytovateli úvěru prostor pro uvážení při určování, zda informace, které má k dispozici, stačí k doložení úvěruschopnosti spotřebitele, či nikoli, a zda je má ověřit pomocí jiných údajů.
- 37 Z toho vyplývá, že poskytovatel úvěru musí zaprvé v každém jednotlivém případě s přihlédnutím k jeho konkrétním okolnostem zvážit, zda se jedná o příslušné informace a zda jsou tyto informace dostatečné pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. V tomto ohledu se dostatečnost uvedených informací může lišit podle okolností, za nichž dojde k uzavření úvěrové smlouvy, podle osobní situace spotřebitele nebo podle částky úvěru uvedené v této smlouvě. Toto posouzení lze provést s pomocí dokladů o finanční situaci spotřebitele, ale nelze vyloučit možnost, aby poskytovatel úvěru zohlednil případné dříve získané znalosti o finanční situaci zájemce o úvěr. Avšak pouhá ničím nepodložená prohlášení spotřebitele nemohou být sama o sobě kvalifikována jako dostatečná, nejsou-li podepřena žádnými doklady.
- 38 Zadruhé – aniž je dotčena druhá věta čl. 8 odst. 1 směrnice 2008/48, podle které mohou členské státy ve svých právních předpisech zachovat požadavek, aby poskytovatel úvěru vyhledal údaje v databázi – směrnice 2008/48 neukládá poskytovatelům úvěru povinnost provádět systematicky kontrolu pravdivosti informací poskytnutých spotřebitelem. V závislosti na okolnostech každého jednotlivého případu se poskytovatel úvěru může buď spokojit s informacemi, které mu poskytne spotřebitel, anebo může dospět k názoru, že je nezbytné, aby tyto informace byly potvrzeny pomocí dalších údajů.

39 S ohledem na předchozí úvahy je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že čl. 8 odst. 1 směrnice 2008/48 musí být vykládán zaprvé v tom smyslu, že nebrání tomu, aby bylo posouzení úvěruschopnosti spotřebitele provedeno jen na základě informací uvedených spotřebitelem, za podmínky, že tyto informace budou dostatečné a jeho pouhá prohlášení budou podepřena doklady, a zadruhé, že neukládá poskytovateli úvěru povinnost provádět systematicky kontrolu informací poskytnutých spotřebitelem.

Ke čtvrté otázce

40 V rámci čtvrté otázky, která má dvě části, se předkládající soud zaprvé táže, zda musí být čl. 5 odst. 6 směrnice 2008/48 vykládán v tom smyslu, že na poskytovatele úvěru nelze pohlížet tak, že spotřebiteli poskytl náležitá vysvětlení, pokud předem neověřil jeho finanční situaci a potřeby. Zadruhé se tento soud táže, zda musí být toto ustanovení vykládáno v tom smyslu, že brání tomu, aby náležitá vysvětlení poskytnutá spotřebiteli vyplývala pouze ze smluvních informací uvedených v úvěrové smlouvě, aniž byl vyhotoven zvláštní dokument.

41 Pokud jde o první část této otázky, z čl. 5 odst. 6 směrnice 2008/48 a z bodu 27 jejího odůvodnění vyplývá, že i když musí být na základě čl. 5 odst. 1 této směrnice poskytnuty předmluvní informace, může spotřebitel před uzavřením úvěrové smlouvy stále ještě potřebovat další pomoc při rozhodování o tom, která úvěrová smlouva nejlépe odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Poskytovatel úvěru tedy musí poskytnout spotřebiteli náležité a individuální vysvětlení, aby byl spotřebitel schopen posoudit, zda navrhovaná úvěrová smlouva odpovídá jeho potřebám a finanční situaci, a to případně poskytnutím vysvětlení k předmluvním informacím, k základním charakteristikám nabízených produktů a k jejich možným konkrétním dopadům na jeho situaci, včetně důsledků nezaplacení platby spotřebitelem.

42 Tato povinnost poskytnout náležitá vysvětlení má tedy za cíl umožnit spotřebiteli, aby učinil na základě úplné znalosti věci rozhodnutí ohledně určitého druhu úvěrové smlouvy.

43 Jak bylo uvedeno v bodě 35 tohoto rozsudku, povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, stanovená v čl. 8 odst. 1 směrnice 2008/48, má naproti tomu za cíl, aby poskytovatel úvěru jednal zodpovědně a neposkytoval úvěr spotřebitelům, kteří nejsou úvěruschopní.

44 Článek 5 této směrnice i její článek 8 mají za cíl chránit všechny spotřebitele v rámci Unie a zajistit vysokou a rovnocennou úroveň ochrany jejich zájmů.

45 Zatímco jsou obě tyto povinnosti svou povahou povinnostmi předmluvními, poněvadž platí před uzavřením úvěrové smlouvy, ze znění ani z cílů článků 5 a 8 směrnice 2008/48 nevyplývá, že by posouzení finanční situace a potřeb spotřebitele muselo být provedeno před poskytnutím náležitých vysvětlení. Mezi těmito dvěma povinnostmi vyplývajícími z těchto článků směrnice v zásadě není dán žádný vztah. Poskytovatel úvěru je schopen poskytnout spotřebiteli vysvětlení založená pouze na údajích poskytnutých spotřebitelem, tak aby spotřebitel mohl učinit rozhodnutí o určitém druhu úvěrové smlouvy, a není přitom povinen předem posoudit jeho úvěruschopnost. Poskytovatel úvěru však musí vzít posouzení úvěruschopnosti spotřebitele v úvahu, pokud je na základě tohoto posouzení nezbytné poskytnutá vysvětlení upravit.

46 Pokud jde o druhou část této čtvrté otázky, je třeba připomenout, že z čl. 5 odst. 1 směrnice 2008/48 vyplývá, že informační povinnosti uvedené v článku 5 této směrnice mají předmluvní charakter. Proto nemohou být splněny ve stadiu uzavírání úvěrové smlouvy, nýbrž s dostatečným předstihem, a to poskytnutím vysvětlení uvedených v čl. 5 odst. 6 uvedené směrnice spotřebiteli před podpisem této smlouvy.

- 47 Pokud jde o způsob splnění povinnosti poskytovatele úvěru poskytnout vysvětlení, odstavec 6 článku 5 směrnice 2008/48 – na rozdíl od odstavce 1 tohoto článku 5 – neupřesňuje, v jaké formě mají být tam stanovená náležitá vysvětlení dlužníkovi poskytnuta. Ani ze znění tohoto odstavce 6 ani z jeho cíle tedy nevyplývá, že by tato vysvětlení musela být poskytnuta na zvláštním dokumentu, a není vyloučeno, že by taková vysvětlení mohla být poskytovatelem úvěru poskytnuta spotřebiteli ústně během jednání s ním.
- 48 Členské státy však mohou na základě čl. 5 odst. 6 věty druhé této směrnice zpřesnit povinnost poskytovatele úvěru poskytnout náležitá vysvětlení. Otázka formy, v jaké mají být tato vysvětlení spotřebiteli poskytnuta, je proto otázkou spadající do vnitrostátního práva.
- 49 S ohledem na předchozí úvahy je třeba na čtvrtou otázku odpovědět tak, že čl. 5 odst. 6 směrnice 2008/48 musí být vykládán v tom smyslu, že sice nebrání tomu, aby poskytovatel úvěru poskytl spotřebiteli náležitá vysvětlení před posouzením jeho finanční situace a potřeb, může se však ukázat, že na základě posouzení úvěruschopnosti spotřebitele bude nezbytné upravit poskytnutá náležitá vysvětlení, která musí být spotřebiteli poskytnuta v dostatečném předstihu před podpisem úvěrové smlouvy, přičemž ale nemusí být vyhotovován zvláštní dokument.

K nákladům řízení

- 50 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) **Ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS musí být vykládána v tom smyslu, že:**
 - zaprvé brání vnitrostátní právní úpravě, podle které břemeno důkazu o nesplnění povinností stanovených v člancích 5 a 8 směrnice 2008/48 nese spotřebitel, a
 - zadruhé brání tomu, aby byl soud na základě standardní doložky nucen na spotřebitele pohlížet tak, že uznal úplné a řádné splnění předmluvních povinností poskytovatele úvěru, neboť tato doložka vede k obrácení důkazního břemene v otázce splnění uvedených povinností, čímž může být narušena účinnost práv přiznaných směrnicí 2008/48.
- 2) Článek 8 odst. 1 směrnice 2008/48 musí být vykládán zaprvé v tom smyslu, že nebrání tomu, aby bylo posouzení úvěruschopnosti spotřebitele provedeno jen na základě informací uvedených spotřebitelem, za podmínky, že tyto informace budou dostatečné a že jeho pouhá prohlášení budou podepřena doklady, a zadruhé, že neukládá poskytovateli úvěru povinnost provádět systematicky kontrolu informací poskytnutých spotřebitelem.
- 3) Článek 5 odst. 6 směrnice 2008/48 musí být vykládán v tom smyslu, že sice nebrání tomu, aby poskytovatel úvěru poskytl spotřebiteli náležitá vysvětlení před posouzením jeho finanční situace a potřeb, může se však ukázat, že na základě posouzení úvěruschopnosti spotřebitele bude nezbytné upravit poskytnutá náležitá vysvětlení, která musí být spotřebiteli poskytnuta v dostatečném předstihu před podpisem úvěrové smlouvy, přičemž ale nemusí být vyhotovován zvláštní dokument.

Podpisy.